

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Сумський державний педагогічний університет ім. А. С. Макаренка

Факультет іноземної та слов'янської філології

Кафедра української мови і літератури

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Питання традицій і новаторства української літератури в шкільній освіті»

Освітня програма «Середня освіта (Українська мова і
література. Англійська мова)»

другого рівня вищої освіти за спеціальністю

014 Середня освіта (Українська мова і література)

Додаткова спеціальність 014 Середня освіта (Мова і література (англійська))
галузі знань 01 Освіта/Педагогіка

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № __ від “_” ____ 2019 р.

Суми – 2019

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Питання традицій і новаторства української літератури в шкільній освіті
Викладач	Черниш Анна Євгенівна
Контактний телефон викладача	+38099 23 23 619
Е-mail викладача	anna_chernysh@ukr.net
Формат дисципліни	Очна й заочна форми навчання
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 годин
Посилання на сайт дистанційного навчання	
Консультації	Раз на тиждень відповідно до графіка консультацій
2. Анотація до курсу	
Дисципліна «Питання традицій і новаторства української літератури в школі» є вибірковою навчальною дисципліною циклу гуманітарних дисциплін. Викладається у магістратурі. Робоча програма складена таким чином, щоб полегшити процес засвоєння знань студентами у галузі української літератури та окремих її аспектів, що постають предметом вивчення у шкільній програмі. У курсі розглядаються питання теорії та практики історії української літератури. Програма в систематизованому вигляді визначає обсяг матеріалу, називає художні твори і джерела їх опублікування, подає навчальну та наукову літературу, містить списки джерел літератури.	
3. Мета та цілі курсу	
Мета курсу полягає у вивченні особливостей засвоєння літературних традицій і впливів, а також їхній вплив на формування літературного процесу і явищ літератури, базових у вивченні шкільної програми. Завдання навчальної дисципліни: • навчитися розрізняти поняття літературної традиції і новаторства; • навчитися здійснювати аналіз літературного процесу з урахуванням впливу і тягlosti літературної традиції; • окреслити особливості зародження, становлення і розвитку української літератури від найдавніших часів до сьогодення з урахуванням літературних традицій; • сформулювати наукове уявлення про засоби діагностики літературних традицій і новаторства; • обґрунтовувати доцільність багатовекторної методології аналізу художнього твору з урахуванням взаємовпливів між явищами літературних процесів, а також відповідно до мистецької свідомості, психології творчості, особливостей історичного, культурного й естетичного поступу української літератури.	
4. Результати навчання (компетентності)	
<i>Загальні компетентності</i> 1. Знання та розуміння основних концепцій і базових філологічних понять з історії та теорії літератури. 2. Здатність самостійно та за допомогою викладача здійснювати пошук, відбір, оброблення, аналіз, систематизацію, критичне осмислення, моделювання інформації з різних джерел; навички використання новітніх інформаційно-комунікаційних технологій; здатність активно застосовувати нову лектуру та інформації при підготовці до практичних та самостійних робіт, а також у процесі виробничих педагогічних практик у школі та ВНЗ або у процесі роботи у закладі середньої освіти. 3. Здатність спілкуватися державною мовою, уміння правильно, логічно, ясно	

будувати своє усне та писемне мовлення.

Професійні компетентності

1. Здатність самостійно опановувати нові знання за спеціальністю, вільне володіння науковим інструментарієм у галузі філологічної та методичної науки для використання у професійній діяльності.

2. Здатність виконувати різні види літературознавчого аналізу, розширений літературознавчий аналіз, порівнювати твори літератури у межах національного дискурсу та світового, зіставляти літературні твори, явища і процеси, виділяючи традиції та новаторства у зображенні аналізованих фактів і феноменів літератури, застосовувати сучасну й актуальну методологію; опановувати різні технології і принципи роботи з текстами творів з української літератури; виробляти власні підходи до дешифрування текстів.

3. Здатність орієнтуватися в основних тенденціях літературного процесу з урахуванням культурного та суспільного життя, літературної освіти та визначати власну позицію в оцінюванні літературних явищ і феноменів, вивчати, критично осмислювати й упроваджувати у власну педагогічну та наукову діяльність український та світовий досвід відомих науковців та вчителів із метою свідомого вибору шляхів вирішення проблем в освітньому процесі.

5. Організація навчання курсу

Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна кількість годин 135	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Лекції	14	2
семінарські заняття / практичні / лабораторні	14	4
самостійна робота	60	80
консультації	2	2

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний/ Вибірковий
1	Психологія	1	Нормативний

Тематика курсу

Тема, план	Форма заняття	Література	Завдання, год	Вага оцінки	Термін виконання
Тема1. Традиції і новаторства у межах літературних напрямів 1.Поняття «традиції» і «новаторства» у літературознавстві. Співвідношення понять. 2.Періодизація української літератури (І. Франко, М. Зеров, Д. Чижевський, С. Єфремов, Г. Грабович, М. Возняк, М. Петров, Л. Демська-Будзиляк,	Лекція, практичне заняття	1.Білоус П. Вступ до літературознавства. К.: ВЦ «Академія», 2011. 336 с. 2.Грабович Г. До історії української літератури. Дослідження, есеї, полеміка. К.: Критика, 2003. 632 с. 3.Грушевський	1.Законспектуйте статтю Л. Демської-Будзиляк «Принципи періодизації в українських літературних історіографія другої половини XIX – першої третини XX ст.» (див. список літератури).	10 балів	1 тиждень

О. Пахльовська та ін.). 3. Літературні напрями в історії української літератури. Риси, особливості, представники.		М. Історія української літератури: у 6 т., 9 кн. Т. 1. К. : Либідь, 1993. 360 с. 4. Демської-Будзиляк Л. Принципи періодизації в українських літературних історіографія другої половини ХІХ – першої третини ХХ ст. <i>МАГІСТЕРІУМ</i> . Випуск 14. Літературознавчі студії. С. 77-85.	2. Зіставте порівняльну таблицю «Літературні напрями», виокремлюючи в ній особливості, риси, перелік показових художньо-літературних творів, представників.		
Тема 2. Літературні зв'язки 1. Поняття про літературні зв'язки. Типи літературних зв'язків. 2. Давньоболгарський досвід засвоєння літературних зв'язків. 3. Запозичення як провідний вид літературного зв'язку. Запозичення на рівні сюжету, мотиву, художнього образу.	Лекція, практичне заняття	1. Агеєва В. Казка про нежіночий простір. <i>Жіночий простір. Феміністичний дискурс українського модернізму</i> . К., 2003. 2. Білоус. Вступ до літературознавства. К.: ВЦ «Академія», 2011. 336 с. 3. Бондаренко Ю. Поема Івана Драча «Чорнобильська Мадонна» у шкільному вивченні. <i>Дивослово</i> . 1999. №5. С. 34-39. 4. Гундорова Т. Післячорнобильська бібліотека. Український літературний постмодерн. К., 2005. 5. Просалова В. Текст у світі текстів Празької літературної школи. Монографія.	1. З'ясуйте який фольклорний сюжет був покладений в основу повісті О. Забужко «Казка про калинову сопілку». Охарактеризуйте особливості художнього моделювання міфу. 2. Опрацюйте поему П. Тичини «Скорбна мати», Є. Маланюка цикл «Земна мадонна», поему І. Драча «Чорнобильська мадонна» і визначте особливості національного трактування образу Марії та новаторство художнього зображення в аналізованих творах.	10 балів	2 тижні

		Донецьк : Східний видавничий дім, 2005. 6.Тичина П. Зібрання творів у 12-ти томах. К.: Наукова думка, 1983. Т. 1. 7.Ткаченко А. Художній світ І. Драча. К.: Либідь, 1992. 78 с.			
Тема 3. Поняття про покоління та поколіннєвий розрив у літературознавстві 1.Поняття літературного покоління у літературознавстві. 2.Особливості взаємодії поколінь письменників у літературі періоду модернізму. 3.Поколіннєві підходи і класифікації в українській літературі XX – XXI ст. (за В. Єшкілевим, В. Даниленком, Н. Білоцерківець, Т. Гундоровою, Я. Поліщуком та ін.)	Лекція, практичне заняття	1.Агеева В. Зміна мистецьких поколінь не визначається лише календарем. ЛітАкцент. 10 квітня 2019 р. URL: http://litakcent.com/2019/04/10/zmina-mistetskih-pokolin-ne-viznachayetsya-lishe-kalendarem/ 2.Бернадська Н. Літературні покоління: pro et contra. ЛітАкцент. 3 квітня 2019 р. URL: http://litakcent.com/2019/04/03/nina-bernadska-literaturni-pokolinnya-pro-et-contra/ 3.Боротьба нового і старого чи витіснення національного? (Постмодернізм – український варіант сьогодні й завтра) / [учасники полілогу В. Дончик, Д. Дроздовський, П. Іванишин]. <i>Слово і Час</i>. 2008. № 6. С. 16-34 4.Гундорова Т.	1.Що означає термін «поколіннєвий розрив». Чим він зумовлений у літературознавстві? Свою відповідь аргументуйте на прикладі творчої діяльності митців, що створили дискурс поколіннєвого розриву. 2.Чому травматична пам'ять минулого призводить до поколіннєвих розривів у межах періоду формування художньо-літературного дискурсу?	20 балів	2 тижні

		Післячорнобильська бібліотека. К.: Критика, 2013. 344 с. 5. Даниленко В. Лісоруб у пустелі. Письменник і літературний процес. К.: Академія, 2008. 352 с.			
Тема 4. Літературні традиції і новаторства в українській романній генології. 1. Теоретичний діапазон категорії «жанр» у літературознавстві. Історична мінливість категорії жанру. 2. Роман як жанр у літературознавстві. Етапи становлення роману у світовій літературі. Особливості побутування українського роману. 3. Роль російськомовних романів Є. Гребінки, Г. Квітки-Основ'яненка, П. Куліша у формуванні романного дискурсу XIX ст. Фольклорна, народнопісенна, драматична, історична підоснова перших українських романів.	Лекція, практичне заняття	1. Бернадська Н. Український роман: теоретичні проблеми і жанрова еволюція: Монографія. К.: «Академвидав», 2004. 368 с. 2. Бернадська Н. Російські романи українських авторів і їх роль у становленні жанру. <i>Русская литература. Исследования. Сборник научных трудов.</i> К.: ИПЦ «Киевский университет», 2003. Вып. 4. С.6-18. 3. Бовсунівська Т. Основи теорії літературних жанрів: монографія. К.: Київський ун-т, 2008. 519 с.	1. Складіть порівняльну таблицю ключових рис жанрових різновидів роману. 2. Доведіть, що зміна жанрових парадигм українського роману у літературі XX і XXI ст. викликала й зміну типології українського героя. Свою відповідь аргументуйте прикладами українських творів.	10 балів	1 тиждень
Тема 5. Національна традиція у творчості українських шістдесятників	Лекція, практичне заняття	1. Зборовська Н. Стильовий портрет шістдесятництва.	1. Опрацюйте працю В. Стуса «Сходження на Голгофу слави»	10 балів	1 тиждень

1. Явище шістдесятництва в українському культурному дискурсі. 2.Процес утвердження національної літературної традиції 20-30-х рр. XX ст. у творчості українських шістдесятників: причини, умови, особливості. 3.Співвідношення традицій і новаторства у творчості шістдесятників (генетичні, типологічні та контактні зв'язки між епохами та митцями). 4.Рецепція творчості митців початку XX ст. у художньо-літературному доробку поетів-шістдесятників.	<i>Слово і час</i>. 2001. № 12. С. 26–42. 2.Касьянов Г. Незгодні: українська інтелігенція в русі опору 1960–80-х років. К.: Либідь, 1995. 224 с. 3.Ковбасенко Ю., Дячок С. Використання античного інтертексту в творчій парадигмі Ліни Костенко: інтенції, традиції, новаторство. <i>Studia Philologica (Філологічні студії)</i> : зб. наук. праць / редколегія: І. Р. Буніятова (голов. ред.), Л. І. Белехова, О. Є. Бондарева [та ін.]. Київ: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2017. Вип. 8. С. 99 – 106. 4.Павленко О. Феномен шістдесятництва: рецепція й осмислення перекладознавчою науковою традицією. Актуальні питання гуманітарних наук. 2018. Випуск 20. Т. 2. С. 90-94. 5.Пахльовська О. Українські шістдесятники: філософія бунту. <i>Сучасність</i>, 2000. № 4. 6.Поліщук Я. Проблема перерваної	та виявить аналізовану автором літературну традицію у творчості митців початку XX ст. 2.Виявить фольклорну традицію поезотворення поетів-шістдесятників на прикладі творчості М. Вінграновського, В. Симоненка, Д. Павличка, Ліни Костенко, І. Світличного.		
---	--	---	--	--

		традиції та українська поезія 1920–30-х років. 1999. № 10. С. 76–82.			
Тема 6. Творчість Т. Шевченка в українській літературі: традиції і новаторство 1. Рецепція античних образів у творчості Т. Шевченка (Прометей, музи, пантеон грецьких богів). 2. Народнописанна й фольклорна традиція у творчості Т. Шевченка. «Гайдамаки», «Тополя», «Причинна», «Лілея», «Русалка». 3. Релігійний дискурс творів Т. Шевченка. Сакральність тексту та христоцентризм поезій Т. Шевченка («Давидові псалми», «Ісаія. Глава 35», «Подражаніє Ієзекіїлю. Глава 19», «Осія. Глава XIV», «Царі», «Неофіти», «Марія», «Саул»).	Лекція, практична робота	1. Боронь О. Поетика простору в творчості Тараса Шевченка. К., 2005. 2. Боронь О. Повісті Тараса Шевченка і західноєвропейські літератури: Рецепція та інтертекстуальні зв'язки. К.: Критика, 2014. 3. Гуляк А. Віддзеркалення релігійного світогляду Тараса Шевченка у художній системі «Кобзаря». <i>Шевченкознавчі студії</i> . 2014. Вип. 18. С. 31-41. 4. Пахаренко В. Незбагнений апостол: Монографія. Черкаси: БРАМАІСУЕП, 1999. 296 с. 5. Сліпушко О. Ідея Бога у творчій свідомості Тараса Шевченка. <i>Шевченкознавчі студії</i> . 2014. Вип. 18. С. 21-30. 6. Турган О. Авторська рецепція античних образів у творчості Т. Шевченка. Науковий вісник Ужгородського університету. 2014. Вип. 1. С. 245-248.	Опрацювати твори Т. Шевченка	10 балів	1 тиждень
Тема 7. Рецепція	Самості	1. Анісімова Н.	З'ясувати вплив	10 балів	1 тиждень

творчості й постаті Т. Шевченка в українській літературі ХХ ст. 1. Проблемно-тематичний діапазон поезій Т. Шевченка як претекст для шістдесятників. Відгомін тем, мотивів, ідей у творчості М. Вінграновського, Ліни Костенко, В. Стуса, В. Симоненка, І. Драча. 2. Творчість Т. Шевченка як архітекст у творчості поетів-вісімдесятників (Н. Білоцерківець, П. Гірника, П. Медянки, О. Пахльовської, О. Забужко та ін.). 3. Рецепція творчості Т. Шевченка в поетичних текстах «Бу-Ба-Бу».	йна робота	Безсилі бунтарі чи Титани духу: поетичне покоління 80-х років як естетичний феномен доби. <i>Актуальні проблеми іноземної філології</i>. Донецьк: Юго-Восток, 2009. Вип. 3: Лінгвістика і літературознавство. С. 366–377. 2. Василик І., Крупник Л. Феномен Тараса Шевченка у творчій долі шістдесятників. Київ, 2014. Вип. 1 : Українознавство. С. 60–62. 3. Гнатенко В. Шевченкіана Олександра Астаф'єва. <i>Наукові записки. Серія: Літературознавство</i>. Тернопіль, 2014. Вип. 40. С. 21–30. 4. Жуковська Г. Тарас Шевченко в поезії літературної групи «Бу-Ба-Бу». <i>Шевченкознавчі студії</i>. 2014. Вип. 18. С. 457–465 5. Косарева Г. Творчість Тараса Шевченка в інтертекстуальному дискурсі поетів-вісімдесятників. Вісник Житомирського державного університету.	творчості Т. Шевченка на письменників ХХ століття		
---	-------------------	---	--	--	--

		2017. Вип. 1. С. 53-58. 6.Смілянська В. Сучасна рецепція феномену Тараса Шевченка (неоміфологічний аспект). <i>Слово і Час</i>. 2015. № 5. С. 4- 10. 7.Шевченко Т. Г. Кобзар: 5-те видання, повне. Переяслав-Хмельницький, 2005. 162 с.			
Тема 8. Біблія як прототекст: візії новаторства у літературі 1. Біблія як сакральний метадискурс. 2.Переосмислення біблійних і євангельських сюжетів, тем, образів у творчості письменників-модерністів І. Франка «Мойсей», «Смерть Каїна», Лесі Українки «Вавилонський полон», «На руїнах», «Самсон», П. Тичини «Скорбна мати». 3.Специфіка художнього моделювання біблійного дискурсу у творчості шістдесятників.	Самостійна робота	1.Головащенко С. Біблієзнавство. Вступний курс: навч. посіб. К. 2001. 2.Манцева І. Біблія як мистецький твір. <i>Всесвітня література в середніх навчальних закладах України</i>. 2004. № 8. 3.Михайлов С. Учителеві про Біблію. <i>Українська література в загальноосвітній школі</i>. 2009. № 3. 4.Скорина Я. Біблія та українська література. <i>Українська мова та література</i>. 2008. Число 33 -34. 5.Сулима В. Біблія і українська література. К. 1998.	Складіть презентацію на тему «Вплив Біблії на українську літературу»	10 балів	1 тиждень
6. Система оцінювання курсу					
Загальна система оцінювання курсу		- Виступи на практичних заняттях (за заняття по 10 балівкожне) – 70 балів; - Підготовка до самостійних робіт – 30 балів.			
Семінарські заняття		Критерії поточного оцінювання здійснюються за 8-бальною шкалою і відповідають загальним рекомендаціям щодо оцінювання при підсумковому контролю: (10) - студент вільно володіє матеріалом та навичками текстуального аналізу літературного твору, виявляє особливі творчі здібності та здатність до оригінальних рішень різноманітних навчальних завдань, до перенесення набутих			

	знань та вмінь на нестандартні ситуації, схильність до літературної творчості; (9) - студент на високому рівні володіє матеріалом, вміннями і навичками аналізу художнього твору, висловлює свої думки, самостійно оцінює різноманітні явища культурного життя, виявляючи власну позицію щодо них; (8) балів – тему засвоєно повністю, необхідні практичні навички роботи з матеріалом сформовані; ряд загальних і професійних компетенцій вироблено. Студент вміє аналізувати, диференціювати, узагальнювати інформацію, оцінювати факти, події, літературні явища. Студент опирається у знаннях не тільки на лекційний матеріал та навчальні посібники, але й оперує матеріалом сучасних наукових досліджень; (7) балів - студент володіє знаннями про умови розвитку української літератури і літературної критики, самостійно підбирає наукову лектуру до теми. Характеризує творчий доробок письменника в контексті українського та світового літературного процесу; пов'язує основні дати життя письменника з його творчістю. Виявляє взаємозумовленість наукових фактів, подій, явищ, однак може допускати неточності у формулюванні думок і висновків; (6) – студент орієнтується в темі, знає зміст запропонованих для аналізу творів, намагається самостійно встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між текстом і літературною добою, в основному скоординує внутрішньо твірні та зовнішньо твірні компоненти твору з методами й установками з психології творчості письменника, літературним періодом чи течією, але може допускати неточності. Формулювання висновків до тем можуть викликати незначні труднощі; (5) - студент добре обізнаний із текстами творів, рекомендованих програмою ВНЗ; уміє порівнювати, узагальнювати, аналізувати, ілюструвати свої думки конкретними прикладами з художніх текстів, проте аргументація може виявитися недостатньою; (4) бали – студент володіє належними теоретичними знаннями про літературний процес та його учасників, проте допускає незначні неточності у визначенні особливостей стильової манери письменників в аналізі художніх творів; самостійно висловлює думки, аргументує наукові підходи й припущення до аналізу творів, проте поглибленого розуміння твору може не відбутися. Відповідь може носити переважно репродуктивний характер, немає цілісності у сприйнятті матеріалу, існують неточності у трактуванні понятійного апарату; (3) бали – набуті теоретичні знання мають системний характер, проте студент не вміє залучати їх на практиці; поверхово розуміє зміст ключових понять; важко висловлює ключові тези з художніх і наукових джерел; припускає суттєві помилки в аналізі художніх творів; не може визначити засадничі тези рекомендованих програмою літературно-критичних праць; (2) - набуті теоретичні й практичні знання не відображають системного розуміння літератури ХХ ст.; в усних відповідях допускає суттєві помилки й неточності; не розуміє змісту ключових понять; текстуально не ознайомлений із багатьма художніми творами, плутає фабулу й сюжет як ключові
--	--

	змістові елементи; не може визначити засадничі тези рекомендованих програмою літературно-критичних праць; (1) - студент не володіє текстуальною інформацією більшості художніх текстів українських письменників, має поверхові знання про літературний процес кінця ХХ ст., не може визначити особливостей творчої манери митця, не вміє аргументувати свої думки; (0) балів – студент не працював на практичному занятті.
Умови допуску до підсумкового контролю	Залік дисципліни «Питання традицій і новаторства української літератури в школі» студент отримує шляхом поступового набору суми балів на практичних роботах, а також при складанні тем, запропонованих для самостійного опрацювання. У разі, якщо студент не набирає достатньої кількості балів для заліку, він може підготувати і скласти пакет питань підсумкового контролю.
7. Політика курсу	
Викладання дисципліни «Питання традицій і новаторства української літератури в школі» ґрунтується на принципах академічної доброчесності. Студент виконує завдання, які зазначено у програмі (силабусі) вчасно. Всі завдання курсу повинні бути виконаними.	
8. Рекомендована література	
1. Агеева В. Зміна мистецьких поколінь не визначається лише календарем. ЛітАкцент. 10 квітня 2019 р. URL: http://litakcent.com/2019/04/10/zmina-mistetskih-pokolin-ne-viznachayetsya-lishe-kalendarem/ 2. Бернадська Н. Український роман: теоретичні проблеми і жанрова еволюція: Монографія. К.: «Академвидав», 2004. 368 с. 3. Білоус П. Вступ до літературознавства. К.: ВЦ «Академія», 2011. 336 с. 4. Бовсунівська Т. Основи теорії літературних жанрів: монографія. К.: Київський ун-т, 2008. 519 с. 5. Боротьба нового і старого чи витіснення національного? (Постмодернізм – український варіант сьогодні й завтра) / [учасники полілогу В. Дончик, Д. Дроздовський, П. Іванишин]. <i>Слово і Час</i>. 2008. № 6. С. 16-34. 6. Грабович Г. До історії української літератури. Дослідження, есеї, полеміка. К. : Критика, 2003. 632 с. 7. Гундорова Т. Післячорнобильська бібліотека. Український літературний постмодерн. К., 2005. 8. Даниленко В. Лісоруб у пустелі. Письменник і літературний процес. К.: Академія, 2008. 352 с. 9. Копистянська Н. Жанр, жанрова система у просторі літературознавства: монографія. Львів: ПАІС, 2005. 368 с. 10. Поліщук Я. Проблема перерваної традиції та українська поезія 1920–30-х років. 1999. № 10. С. 76–82. 11. Поліщук Я. Реактивність літератури. К.: Академвидав, 2016. 192 с. 12. Скорина Я. Біблія та українська література. <i>Українська мова та література</i>. 2008. Число 33 -34. 13. Сулима В. Біблія і українська література. К. 1998.	